

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
Управа за спречавање прања новца

Одсек за надзор

АНАЛИЗА ОДГОВОРА ПРЕДУЗЕЋА ЗА РЕВИЗИЈУ И РАЧУНОВОДСТВЕНИХ
АГЕНЦИЈА НА ДОСТАВЉЕН УПИТНИК ИЗ ОБЛАСТИ СПРЕЧАВАЊА ПРАЊА
НОВЦА И ФИНАНСИРАЊА ТЕРОРИЗМА

Београд, 1. 2. 2016. године
Број:ОН-000017-0004/2016

Управа за спречавање прања новца

САДРЖАЈ:

1. Увод	3
2. Општи подаци о предузећима за ревизију и предузећима/предузетницима за пружање рачуноводствених услуга	7
3. Активности предузећа	8
3.1. Активности предузећа за ревизију	8
3.2. Активности предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга	9
4. Подаци о странкама	11
4.1. Подаци о странкама предузећа за ревизију	11
4.2. Подаци о странкама предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга	14
5. Достављање података Управи за спречавање прања новца	16
6. Обука запослених	17
6.1. Обука запослених у предузећима за ревизију	17
6.2. Обука запослених у предузећима/предузетницима за пружање рачуноводствених услуга	19
7. Закључак	20

Управа за спречавање прања новца

УВОД

Управа за спречавање прања новца, у складу са одредбама члана 82. и 83. Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма („Службени гласник РС“, бр.20/2009, 72/2009, 91/2010 и 139/2014 – у даљем тексту: Закон), врши надзор над применом Закона код обвезника, и то:

- 1) посредан надзор и
- 2) непосредан надзор.

Управа за спречавање прања новца је у 2015. године извршила посредне контроле над предузећима за ревизију и предузећима/предузетницима који се баве пружањем рачуноводствених услуга.

Посредна контрола извршена је слањем Упитника о активностима обвезника у примени прописа који регулишу спречавање прања новца и финансирање тероризма и анализом добијених одговора.

Основни циљеви сачињавања Упитника о активностима обвезника у примени прописа који регулишу спречавање прања новца су:

- Сагледавање тренутног стања познавања обавеза које обвезници имају у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма и њихових активности у складу са Законом;
- Индиректно праћење развоја система спречавања прања новца и финансирања тероризма;
- Сагледавање разумевања прописа о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Питања у Упитнику подељана су у V целина:

Део I - општи подаци о предузећу

Део II – активност предузећа

Део III – подаци о странкама

Део IV – достављање података Управи за спречавање прања новца

Део V – обука запослених у предузећу

Управа за спречавање прања новца

У првом делу упитника обвезник попуњава основне податке о предузећу који су у вези са називом, адресом и укупним бројем запослених у предузећу на дан 31. 12. 2014. године.

У другом делу упитника обвезници су одговарали на питања која су у вези са активностима предузећа где су достављали одговоре на питања: ко је овлашћено лице и заменик овлашћеног лица, да ли је предузеће за ревизију или предузећа/предузетници за пружање рачуноводствених услуга доставили одлуку о именовању овлашћеног лица и његовог заменика, назив и датум процедура које су усвојене, да ли су усаглашене са изменама Закона о спречавању прања новца и финансирању тероризма. Затим су достављали одговоре на питања која су у вези са анализом ризика и то: да ли су израдили анализу ризика у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца, да ли је сходно анализи ризика урађена класификација странака према степену ризика, да ли је предузеће извршило класификацију странака према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма (низак ризик, средњи ризик и висок ризик), да ли је предвиђено праћење странке, да ли су имали прекидање пословног односа због немогућности спровођења радњи и мера познавања и праћења странке и да ли су поверили вршење радњи и мера трећем лицу. У току 2014. и 2015. године Управа за спречавање прања новца свим регистрованим предузећима за ревизију, као и одређеном броју предузећа/предузетника који се баве пружањем рачуноводствених услуга слала је Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији, како би се обвезници упознали са њеном садржином. Стога је Управа поред горе наведених питања, унапредила овај део Упитника и додала питање на које су обвезници требали да одговоре да ли су приликом израде анализе ризика узимали у обзир Националну процену ризика у Републици Србији.

У трећем делу упитника обвезници су достављали одговоре на питања која су у вези са њиховим странкама и то: број странка са којима предузеће има успостављен пословни однос на дан 31. 12. 2014. године, да ли се број странака смањивао или повећавао у односу на 30. 6. 2014. године и разлог промене броја странака, да ли предузеће за ревизију или предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга врши идентификацију странака у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и

Управа за спречавање прања новца

финансирању тероризма, број странака ниског и број странака високог степена ризика, у којим случајевима примењују поједностављене радње и мере познавања и праћења странке као и број странка на које се примењују поједностављене радње и мере, број странака на које се примењују опште радње и мере, као и број странка на које се примењују појачане радње и мере, поступак којим се утврђује да ли је странка страни функционер, као и питање да ли предузеће за ревизију или предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга код странака средњег и високог ризика утврђује стварног власника. Као и код првог дела Упитника, Управа за спречавање прања новца унапредила је и други део Упитника, те су обвезници поред горе наведених питања достављали одговоре и на следећа питања: класификација странака по врсти услуге предузећа за ревизију и предузећа/предузетника који се баве пружањем рачуноводствених услуга, начин на који обвезник утврђује стварног власника странке кад у структури странке постоји траст. Код Упитника који се односио на предузећа за ревизију у овом делу упитника, додато је питање које је у вези са правном формом странака са којима су у 2014. години имали успостављен пословни однос, као и процентуални приказ издатих мишљења на финансијске извештаје.

У четвртном делу упитника обвезници су достављали одговоре о броју пријављених сумњивих трансакција, разлозима за сумњу, броју интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу и броју интерних извештаја које су запослени доставили овлашћеном лицу, а који нису достављени Управи. Поред наведених питања, обвезници су у току 2015. године достављали и одговоре на питање које је у вези са просечним временом које запослени код обвезника утроше за анализу сумњивих трансакција.

У петом делу Упитника, достављени су одговори на питања која су у вези са обуком запослених и то: колико запослених непосредно обавља послове у вези са спречавањем прања новца, да ли је израђен програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених, да ли се и колико често спроводи обука запослених, да ли се и колико често врши провера знања и да ли се, у ком облику и колико дуго чувају резултати провере знања, као и на питање да ли је предузеће за ревизију или предузеће/предузетник који се бави пружањем рачуноводствених услуга сачинило годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли и предузетим мерама након те

Управа за спречавање прања новца

контроле у складу са чланом 11. Правилника о методологији за извршење послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирањем тероризма. Како су унапређени горе наведени делови Упитника, Управа за спречавање прања новца унапредила је и овај део Упитника и додала питања која су у вези са вођењем евиденције података о странкама, као и да ли је обвезник поред индикатора које је донела Управа за спречавање прања новца у такву листу уврстио и посебне индикаторе.

Укупан број предузећа за ревизију у Републици Србији износи 66¹. Управа за спречавање прања новца је у претходној години послала дописе свим тада регистрованим предузећима за ревизију, у којима су обавештени да су обвезници у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирању тероризма. Уз обавештење, Управа је послала Упитнике о активностима предузећа за ревизију у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, у 60 предузећа за ревизију. Посредна контрола извршена је у 59 предузећа за ревизију, док у једном предузећу за ревизију контрола није извршена, због немогућности уручења Упитника. Предузећима за ревизију је у току 2015. године послато 5 Ургенција и сва предузећа су након уручења Ургенција доставила потребне одговоре. Поред послатих 60 Упитника, Управа за спречавање прања новца је упутила новооснованим предузећима за ревизију инструкције, како би били упознати да су обвезници у складу са чланом 4. Закона, и да би на основу таквих инструкција успоставили систем у свом предузећу за ревизију. Таквих дописа у 2015. години послато је на 6 адреса предузећа за ревизију.

Укупан број предузетника/предузећа за пружање рачуноводствених услуга у Републици Србији је већи од 7000. У 2015. години посредна контрола вршена је у периоду од фебруара до децембра месеца по различитим критеријумима, слањем Упитника о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга. Узорком је изабрано 213 предузећа/предузетника којима је послат допис, у ком су обавештени да су обвезници у складу са чланом 4. Закона и дат им је рок од 20 дана у ком треба да доставе попуњен Упитник о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга. Од укупног броја предузећа/предузетника за пружање

---

¹ Податак је преузет са сајта Коморе овлашћених ревизора – www.kor.rs

Управа за спречавање прања новца

рачуноводствених услуга, 210 су правни лица, а 3 су физичка лица или предузетници. Од 213 контролисаних субјеката, 133 предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга послало је одговоре на допис, док 80 предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга то није учинило. Од укупног броја предузећа/предузетника који нису доставили одговоре на Упитник, 21 предузеће/предузетник није примило Упитник због промене седишта предузећа, код 46 предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга започета је контрола у току децембра 2015. године стога се њихови одговори очекују у 2016. години, док 13 предузећа и након Ургенција није доставило одговоре на Упитник. Предузећима/предузетницима који се баве пружањем рачуноводствених услуга, послато је 63 Ургенција, на које је одговоре доставило 50 предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга, док 13 то није учинило.

1. ОПШТИ ПОДАЦИ О ПРЕДУЗЕЋИМА ЗА РЕВИЗИЈУ И ПРЕДУЗЕЋУ/ПРЕДУЗЕТНИКУ ЗА ПРУЖАЊЕ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ УСЛУГА

Као што је већ наведено, укупан број предузећа за ревизију којима је послат Упитник о активностима предузећа за ревизију је 60. Укупан број запослених у предузећима за ревизију која су доставила одговоре на упитнике износи 764. Од укупног броја, једно предузећа има више од 100 запослених који непосредно обављају послове у вези са спречавањем прања новца, два предузећа има преко 50 запослених и остала предузећа имају мање од 50 запослених.

Укупан број предузећа/предузетника који се баве пружањем рачуноводствених услуга који су били предмет посредне контроле за коју је било потребно доставити одговоре на Упитник о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма је 213. Укупан број запослених у предузећима/предузетницима који су доставили одговоре на Упитник износи 289. У 119 предузећа/предузетника има мање од 5 запослених, у 12 предузећа/предузетника има од 5 до 10 запослених, у 2 предузећа/предузетника има од 10 до 20 запослених.

2. АКТИВНОСТИ ПРЕДУЗЕЋА

2.1. Активности предузећа за ревизију

Према одговорима наведеним у достављеним Упитницима, 58 предузећа за ревизију доставила су одлуку о именовану овлашћеног лица и његовог заменика. Такође, према одговорима наведеним у достављеним Упитницима, једно предузећа за ревизију није навело заменика овлашћеног лица, што је Законска обавеза. Процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма донела су сва контролисана предузећа за ревизију, која су доставила одговоре на Упитник, што је укупно 59 контролисаних предузећа.

Након извршене анализе Упитника констатовано је да анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма, у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца, од укупног броја предузећа за ревизију није израдило једно предузеће за ревизију. У одговору на Упитник тог предузећа за ревизију, утврђено је да предузеће у 2014. години није имало успостављен пословни однос са странкама, јер је дошло до промене власника тог привредног друштва.

У зависности од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, предузећа за ревизију су своје странке сврставали у три групе и то: групу са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, групу са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и групу са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Класификацију странака према степену изложености ризику од прања новца и финансирања тероризма израдило је 58 предузећа за ревизију. Укупно 48 предузећа за ревизију је већину својих странака сврстало у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, док је 10 предузећа већину својих странака сврстало у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Управа за спречавање прања новца

Приликом израде анализе ризика од прања новца и финансирања тероризма 57 предузећа за ревизију узимало је у обзир Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији, док 2 предузећа то није учинило, али су у одговору на Упитник доставили да ће се Национална процена ризика од прања новца у Републици Србији узимати у обзир приликом израде анализе ризика у будућем периоду.

Анализом одговора из достављених Упитника, 93% предузећа за ревизију су својим интерним актима предвидела праћење странака сходно нивоу ризика од прања новца и финансирања тероризма у које је странка сврстана. Према одговорима достављеним на Упитник, долазимо до закључка да предузећа за ревизију своје странке прате у току обављања ревизије финансијских извештаја, као и у току целог пословног односа са странком. Такође, скоро сва предузећа за ревизију су у својим интерним актима предвидела учесталост праћења пословних односа које врше странке које су сврстане у категорију странака са највишим ризиком.

Даљом анализом другог дела Упитника о активностима предузећа за ревизију у области прања новца и финансирања тероризма, установили смо да предузећа за ревизију нису поверавала вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу.

2.2. Активности предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга

Анализом достављених одговора на Упитник о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, укупно 34 предузетника/правна лица која се баве пружањем рачуноводствених услуга нема заменика овлашћеног лица, јер имају само једног запосленог. Даље, анализом је утврђено да је 63 предузећа именовало овлашћено лице и његовог заменика, што износи 64,94% од укупног броја анализираних предузећа/предузетника. Пет предузећа/предузетника који се баве пружањем рачуноводствених услуга је као одговор на упитник навело да су у току 2014. године

Управа за спречавање прања новца

престали са обављањем делатности, тако да нису више обвезници у складу са чланом 4. Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Процедуре из области спречавања прања новца и финансирања тероризма усвојило је 98 предузећа/предузетника и усагласили су их са изменама Закона, док 18 предузећа то није учинило, од укупног броја предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга која су доставила одговоре на Упитник, 5 предузећа/предузетника није израдило. Процедуре из ове области због затварања привредних друштава.

Анализу ризика од прања новца и финансирања тероризма у складу са Смерницама које је донела Управа за спречавање прања новца није израдило 11 предузећа, а од тог броја, 2 предузећа/предузетника су у својим одговорима навела да је израда у току. Укупно је анализу ризика израдило 114 предузећа/предузетника, што је 85,71% од укупног броја предузећа над којима је рађена посредна контрола. Од укупног броја предузећа/предузетника који су израдили анализу ризика, 98 предузећа/предузетника је у својим одговорима навело да је израдило анализу ризика, док је 16 предузећа/предузетника такву анализу ризика израдило након допуне коју им је упутила Управа за спречавање прања новца. Скоро сва предузећа која су навела да су израдила анализу ризика у складу са Смерницама које је донела Управа, у процесу израде узимали су обзир и Националну процену ризика у Републици Србији. Обвезницима који су навели да нису израдили анализу ризика, Управа за спречавање прања новца упутила је допуну, у којој је појашњено како се врши анализа ризика. Такође, дописима су дате инструкције о Националној процени ризика од прања новца у Републици Србији.

У зависности од степена ризика од прања новца и финансирања тероризма, предузећа/предузетници за пружање рачуноводствених услуга су своје странке сврставали у три групе и то: групу са ниским степеном ризика, групу са средњим степеном ризика и групу са високим степеном ризика. Од укупног узорка предузећа/предузетника, 97% је своје странке сврстало у нискоризичне странке, док је само 3% своје странке сврстало у странке са средњим степеном ризика. Анализом одговора из Упитника, само два предузећа/предузетника су анализом ризика од прања новца и финансирања тероризма неке од својих странака сврстали и у висок степен

Управа за спречавање прања новца

ризика од прања новца и финансирања тероризма, док је 8 предузећа више од 30% својих странака сврстало у средњи ризик. Даљом анализом одговора из достављених Упитника, констатовано је да 77,96 % обвезника који су доставили одговоре на Упитник својим интерним актима су предвидели праћење странке сходно нивоу ризика од прања новца и финансирања тероризма, а период праћења скоро у свим одговорима је једном годишње за странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, 6 месеци за странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и на 3 месеца за странке са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма. Анализом је констатовано да 77,96% предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга, што од укупног броја износи 92 предузетника/предузећа која се баве пружањем рачуноводствених услуга, својим интерним актима је предвидело праћење пословних односа странке које су сврстане у групу са највишим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, док остала предузећа за пружање рачуноводствених услуга то нису учинила, а као образложење је наведено, да нису успостављали пословни однос са странкама које спадају у групу са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Анализом другог дела Упитника о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга у области спречавања прања новца и финансирања тероризма, установили смо да ниједно предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга није поверило вршење појединих радњи и мера познавања и праћења странке трећем лицу.

3. ПОДАЦИ О СТРАНКАМА

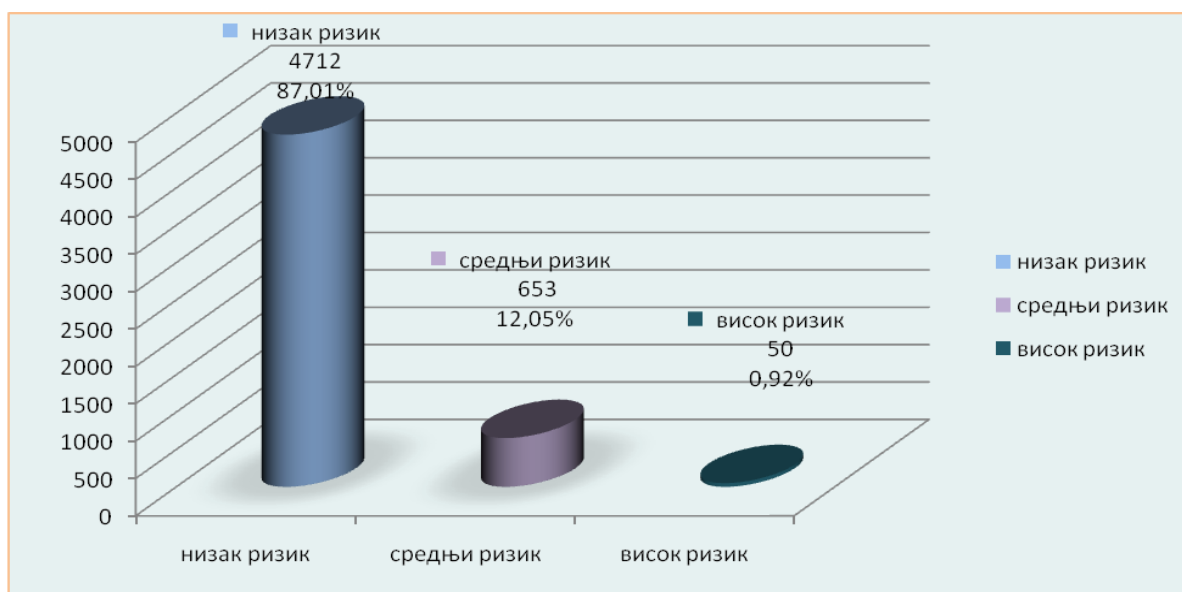
3.1. Подаци о странкама предузећа за ревизију

Укупан број странака у свим предузећима за ревизију износи 5502. Предузећа за ревизију својим странкама пружају следеће услуге:

- Рачуноводствене услуге за 117 странака;
- Ревизију финансијских извештаја за 4710 странака;
- Пореско саветовање за 502 странке и
- Остале услуге за 173 странке.

Управа за спречавање прања новца

Од укупног броја странака, са којима су предузећа за ревизију успоставила пословни однос, 50 странака је сврстано у странке са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, 4712 странака сврстано је у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и 653 странке су сврстане у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма. У Графикону број 1 је приказана структура странака, према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма, која је добијена анализом одговора предузећа за ревизију.

Графикон 1 – Приказ категоризације ризика код предузећа за ревизију

Сагласно Закону о спречавању прања новца и финансирању тероризма, обвезници су дужни да примењују поједностављене, опште и појачане радње и мере. Предузећа за ревизију су, према степену ризика од прања новца и финансирања тероризма којима су странке изложене, примењивали следеће радње и мере: на 3888 странака предузећа за ревизију примењују поједностављене радње и мере, на 1467 странака предузећа за ревизију примењују опште радње и мере и на 147 странака предузећа за ревизију примењују појачане радње и мере. Од укупног броја странака којима предузећа за ревизију пружају своје услуге, укупно 87 странака није сврстано у ниједну категорију ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Даље је констатовано да сва предузећа за ревизију која су доставила одговоре на Упитник о активностима предузећа за ревизију у области спречавања прања новца и

Управа за спречавање прања новца

финансирања тероризма врше идентификацију странке у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Утврђивање и проверу идентитета, предузећа за ревизију врше углавном када су странке физички присутне. Само 4 странке нису биле физички присутне од укупног броја који износи 5502 странке.

Даљом анализом трећег дела Упитника констатовано је да предузећа за ревизију приликом утврђивања чињенице да ли је странка или стварни власник странке страни функционер користе следеће начине: своје упитнике, подацима из Агенције за привредне регистре, електронске базе података (world check, first pass baza, scoring и амадеус), писмену изјаву странке. Укупан број страних функционера са којима предузећа за ревизију имају успостављен пословни однос је 1.

На питање на који начин предузећа за ревизију утврђују да у структури странке постоји траст, углавном су одговарала да немају таквих странака. Такође, предузећа за ревизију су достављала и начине на основу којих утврђују да ли у структури странака постоји траст : писана изјава странке, потврда о регистрацији физичког лица које има контролу над трастом, достављање документације о оснивању траста. Једно предузеће за ревизију је доставило одговор да није упознат појмом траст, а два предузећа нису одговорила на ово питање. Управа је за 3 предузећа упутила појашњење у којима је објашњено шта представља траст као и структура траста.

Даљом анализом трећег дела упитника који се односи на предузећа за ревизију, на питање да ли код странака средњег и високог ризика утврђују стварног власника, констатовано је да 48 предузећа за ревизију утврђује стварног власника странке, док је 11 предузећа навело да не утврђује стварног власника странке, или да ова одредба није применљива, јер су све странке сврстане у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма. Након добијених одговора од 11 предузећа, Управа за спречавање прања новца тим субјектима упутила је допис у ком су обавештени да уколико у будућем периоду анализом ризика и праћењем странака, неке од странака пређу у виши ризик од прања новца и финансирања тероризма, дужни су да сходно Закону утврђују и проверавају идентитет стварног власника.

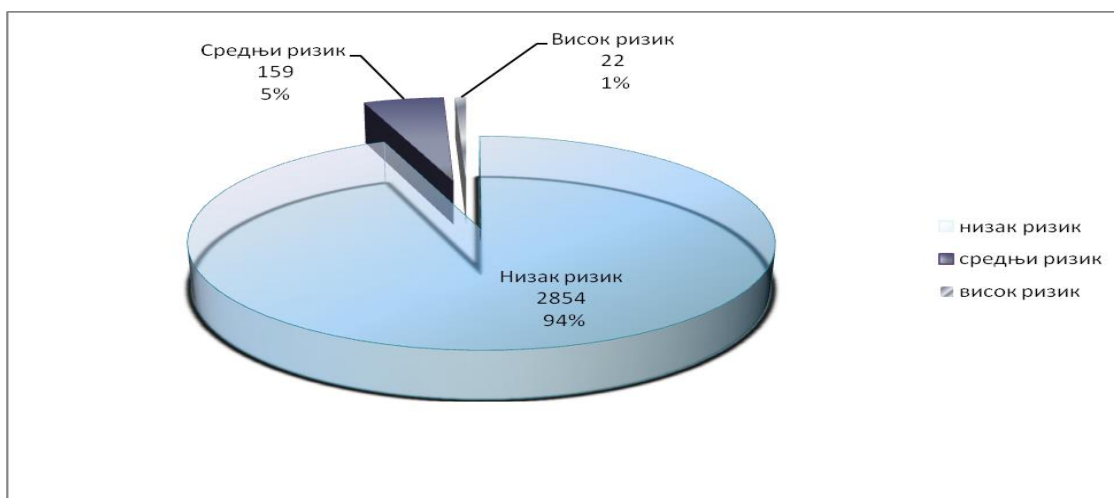
Управа за спречавање прања новца

3.2. Подаци о странкама предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга

Укупан број странака које су успоставиле пословни однос са предузећима/предузетницима који се баве пружањем рачуноводствених услуга који су били део посредне контроле у 2015. години, износи 3787. Предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствених услуга су у својим одговорима на Упитник достављали класификацију по врстама услуга које пружају својим странкама и то:

- свеобухватне рачуноводствене услуге врше за укупно 3171 странку;
- обрачун зарада врше за укупно 310 странака;
- пореско саветовање врше за 102 странке;
- регистрацију странака врше за 9 странака;
- израду финансијских извештаја врше за 84 странке;
- и остале услуге врше за 86 странака.

Предузећима/предузетницима за пружање рачуноводствених услуга извршила су класификацију својих странака, те су 22 странке сврстали у странке са високим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма, 159 странака су сврстали у странке са средњим степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма и 2854 странке су сврстали у странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма.

Графикон 2 – Приказ категоризације ризика код предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга

Управа за спречавање прања новца

Сагласно Закону обвезници су дужни да примењују поједностављене, опште или појачане радње и мере. Код 2321 странке примењују се поједностављене радње и мере, код 836 – опште и посебне радње и мере, а код 10 странака примењују се појачане радње и мере. Анализом одговора на овај део Упитника, установљено је, да предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствних услуга, за одређени број странака које су сврстали у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма примењују опште радње и мере, као и да неке странке нису сврстали ни у једну групу ризика, јер како наводе у одговорима на питања из Упитника, немају ризичних странака. Долазимо до закључка да постоји неразумевање Закона, јер се за одређену групу ризика од прања новца и финансирања тероризма примењују неадекватне радње и мере. На пример, ако странку сврстамо у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, за ту странку примењујемо поједностављене радње и мере, за странку средњег степена ризика од прања новца и финансирања тероризма примењујемо опште радње и мере, а за странку високог степена ризика од прања новца и финансирања тероризма примењујемо појачане радње и мере. Такође, уколико неко од обвезника на странке са ниским степеном ризика од прања новца и финансирања тероризма примењује опште радње и мере, а не поједностављене радње и мере, не значи да поступа супротно ономе што је прописано смерницама, али се на једну странку могу примењивати само једне од наведених радњи и мера.

Даље је констатовано да, већина контролисаних предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга врше идентификацију странке у складу са чланом 15. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма. Такође је утврђено да су сва предузећа утврђивање и проверу идентитета вршили у присуству клијента.

Даљом анализом одговора који су достављени Управи, можемо увидети да предузећа/предузетници нису разумели поступак утврђивања да ли је станка или стварни власник страни функционер. На питање из Упитника број 12, које гласи : „На који начин је предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга дефинисало поступак по коме утврђује да ли је странка или стварни власник странке страни функционер?“, обвезници су наводила као поступак утврђивања: „Увидом у лична документа“. На основу личних докумената утврђује се и проверава идентитет странке која је физичко

Управа за спречавање прања новца

лице, законског заступника или пуномоћника странке која је физичко лице, предузетника, заступника, прокуристе и пуномоћника правног лица – што је прописано као дужност обвезника по члану 8. Закона без обзира да ли је странка или стварни власник странке страни функционер или није. Чланом 30. став 2. Закона прописане су додатне радње и мере, поред радњи и мера из члана 8. Закона, које је обвезник дужан да предузме ако је странка или стварни власник странке страни функционер. Углавном је највећи број допуна, Управа за спречавање прања новца и достављала обвезницима због неразумевања примене наведеног члана Закона.

Даљом анализом трећег дела упитника, на питање да ли код странака средњег и високог ризика утврђују стварног власника, предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствених услуга су достављали одговоре, у којима је констатовано да је 40 предузећа/предузетника која се баве пружањем рачуноводственим услугама одговорило да утврђује стварног власника странке, док су остали навели да немају таквих странака. Предузећима и предузетницима који се баве пружањем рачуноводствених услугама, која су одговорила да не утврђују стварног власника, или да немају странке средњег и високог степена ризика, Управа за спречавање прања новца је упутила допунска објашњења која се односе на примену чланова 8 и 28. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма (ситуација у којој нека од странака из ниског степена ризика, анализом ризика пређе у виши степен ризика од прања новца и финансирања тероризма).

4. ДОСТАВЉАЊЕ ПОДАТАКА УПРАВИ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ПРАЊЕ НОВЦА

Према члану 37. став 2. обвезник је дужан да Управи за спречавање прања новца достави податке из члана 81. став 1. Закона увек када у вези са трансакцијом или странком постоје основи сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма, и то пре извршења трансакције, и да у извештају наведе рок у коме та трансакција треба да се изврши. У случају хитности, такво обавештење може се дати и телефоном, али се

Управа за спречавање прања новца

накнадно мора доставити Управи за спречавање прања новца у писменом облику најкасније следећег радног дана.

Према члану 37. став 4. Закона, предузећа за ревизију, овлашћени ревизори и физичка или правна лица која пружају рачуноводствене услуге дужна су да у случају када странка од њих тражи савет у вези са прањем новца или финансирањем тероризма о томе одмах обавесте Управу, а најкасније у року од три дана када је странка тражила савет.

Сходно члану 37. став 4. Закона, 4 предузећа за ревизију је Управи пријавило 9 сумњивих трансакција на које су индикатори за препознавање сумњивих трансакција указали да постоје разлози за сумњу (у даљем тексту: сумњиве трансакције).

Анализом је утврђено да је код четири предузећа за ревизију сачињено 168 интерних извештаја, која су запослени достављали овлашћеном лицу, а исти због недостатка сумње нису прослеђени Управи за спречавање прања новца.

Такође су предузећа за ревизију одговарала на питање које је у вези са утрошеним временом које је запосленом у предузећу за ревизију потребно за сумњиву трансакцију. У одговорима је углавном наведен период од 3 сата до 8 радних сати. Чак су нека предузећа наводила у својим одговорима и више радних дана, што је подразумевало да је толико времена потребно да се поред утврђивања да ли трансакција сумњива или не, напише извештај и прикупи документација која би се доставила Управи за спречавање прања новца са обрасцем 4.

Предузећа/предузетници за пружање рачуноводствених услуга, нису пријављивали сумњиве трансакције Управи за спречавање прања новца јер, како су навели у достављеним одговорима на Упитнике, није било сумњивих трансакција.

5. ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ

5.1. Обука запослених у предузећима за ревизију

Управа за спречавање прања новца

Обвезник је дужан да обезбеди редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених који обављају послове спречавања и откривања прања новца и финансирања тероризма у складу са чланом 43. ставом 2. Закона.

Према одговорима датим у Упитнику, од укупног броја предузећа за ревизију, два предузећа нису израдила програм стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања прања новца и финансирања тероризма.

Анализом достављених одговора утврђено је да се код предузећа за ревизију, углавном, обука запослених врши два пута годишње, а да непосредну обуку запослених врше овлашћено лице и заменик овлашћеног лица. Провера знања запослених из области спречавања прања новца и финансирања тероризма се врши писменим или усменим путем. У случајевима када се провера знања врши писменим путем, подаци се чувају у виду белешки или електронски. Као рок за чување тих података у достављеним одговорима, наведен је рок од 1 до 5 година, а има и предузећа која резултате провере знања чувају трајно. Провера знања која се врши усменим путем, сама по себи не може бити доказ да је провера заиста и извршена. Такође, анализом одговора је констатовано да је 3 предузећа за ревизију навело да не врши проверу знања запослених. Свим предузећима за ревизију укупно 5, који су у својим одговорима навели да документацију не чувају или чувају мање од 5 година, Управа за спречавање прања новца упутила је допис у ком су обавештени да се наведени резултати као и сва документација везана за обуку запослених чува 5 година од извршене едукације и провере знања запослених а у складу са чланом 77. став 2. Закона.

Даљом анализом овог дела Упитника о активностима предузећа за ревизију, утврђено је да је укупно 57 предузећа за ревизију израдило годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли. Два предузећа за ревизију су у достављеним одговорима навела да такав извештај није сачињен. Од два предузећа која нису израдила овакав извештај, једно предузеће је навело да је основано крајем 2014. године, те да није вршило ревизију странака са којима је успоставило пословни однос, стога извештај није могао бити сачињен. Другом предузећу је Управа за спречавање прања новца упутила допис којим је наложено да изврши унутрашњу контролу, што је учинило и остављеном року.

Управа за спречавање прања новца

Такође је анализом овог дела Упитника, утврђено да су сва предузећа која су доставила одговоре на Упитник израдила Листу индикатора, док је 9 предузећа поред индикатора које је донела Управа за спречавање прања новца, у своју листу индикатора уврстило и израдило сопствене индикаторе.

Даљом анализом одговора на овај део Упитника, утврђено је да сва предузећа за ревизију воде евиденције у складу са чланом 81. став 1. овог Закона.

5.2. Обука запослених у предузећима/предузетницима за пружање рачуноводствених услуга

Као што је већ наведено, обвезник је дужан да обезбеди редовно стручно образовање, оспособљавање и усавршавање запослених који обављају послове у области спречавања прања новца и финансирања тероризма у складу са чланом 43. ставом 2. Закона.

Анализом одговора из достављених Упитника, од укупног броја предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга, 25 предузећа/предузетника није израдило програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених који обављају послове спречавања прања новца и финансирања тероризма, 71 предузеће/предузетник такав програм је израдило, док је 11 предузећа/предузетника програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених израдило након допуне коју им је упутила Управа за спречавање прања новца. Анализом је утврђено да 8 предузећа/предузетника на питање да ли су сачинили програм годишњег стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених није доставило одговор.

Обука запослених се врши најмање једном годишње. Код предузећа која врше обуку, исту спроводе директори предузећа или овлашћена лица. Провера знања се врши углавном писменим путем и резултати се чувају најмање годину дана. Укупан број предузећа која не врше проверу знања запослених је 24, а до дана састављања извештаја 22 предузећа/предузетника која нису одговорили на питање везано за проверу знања запослених ни након допуне нису доставили одговоре.

Управа за спречавање прања новца

Даљом анализом одговора из овог дела Упитника, констатовано је да од укупног броја предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга који су доставили одговоре на Упитник о активностима предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга, 91 предузеће/предузетник за пружање рачуноводствених услуга је сачинило годишњи извештај о унутрашњој контроли за 2014. годину. Остала предузећа/предузетници нису израдили годишњи извештај о редовној унутрашњој контроли, али је тим предузећима/предузетницима дописом наложено да такав извештај израде и доставе Управи за спречавање прања новца. До дана сачињавања ове анализе, 11 предузећа/предузетника за пружање рачуноводствених услуга није доставило тражени извештај. Такође, 18 предузећа/предузетника нису доставили одговор на Упитник, као ни на допуну коју им је упутила Управа за спречавање прања новца.

Анализом истог дела Упитника, утврђено је да је укупно 87 предузећа/предузетника сачинило листу индикатора, док је 7 предузећа/предузетника такву листу сачинило након допуне коју им је упутила Управа за спречавање прања новца. Укупно 13 предузећа/предузетника такву листу није сачинило ни након допуне до дана састављања ове анализе, док 10 предузећа/предузетника још увек није доставило одговор на ово питање.

Евиденције о подацима о странкама сачинило је укупно 88 предузећа/предузетника, док је 8 предузећа/предузетника од горе наведеног броја такву евиденцију сачинило након пријема допуне Управе за спречавање прања новца. Такође, 11 предузећа/предузетника није сачинило евиденције, док 15 предузећа/предузетника до дана сачињавања ове анализе није доставило одговор након допуне да ли је сачинило такве евиденције или не.

6. Закључак

Управа за спречавање прања новца је од 2011. године надлежна за надзор рачуновођа и ревизора, али је суштински надзор почела да врши 2012. године. У складу са

Управа за спречавање прања новца

Процедурама за надзор над применом Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, Управа спроводи две врсте контроле: посредну и непосредну контролу.

Овим извештајем анализирани су резултати посредне контроле, односно одговори из Упитника о активностима предузећа из области прања новца и финансирања тероризма, које су доставили обвезници.

Из овог извештаја може се извести закључак да се код рачуновођа и ревизора појављују одређене нејасноће у разумевању Закона; када је у питању израда анализе ризика, утврђивања идентитета странке или власника који је страни функционер, вођења евиденција података о странци, утврђивања стварног власника странке и периода праћења странака у зависности од нивоа ризика у који је странка сврстана.

Анализом је утврђено да предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствених услуга, с обзиром да пружају услуге малим предузећима или предузетницима, код којих, како наводе у одговорима нема сумње од прања новца и финансирања тероризма, нису израдила анализу ризика, јер су такве странке без ризика. Величина као и делатност странке са којом се успоставља пословни однос, се не узима у обзир при изради анализе ризика. Анализа ризика се врши за сваку странку са којом обвезник успоставља пословни однос. Таква анализа ризика садржи процену ризика за сваку групу или врсту странке, пословног односа, услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности или трансакције. Процена ризика, у смислу Смерница за процену ризика од прања новца и финансирања тероризма код предузећа за ревизију, предузетника и правних лица који се баве пружањем рачуноводствених услуга, које је донела Управа за спречавање прања новца, треба да обухвати најмање три основне процене ризика: географски ризик, ризик странке и ризик услуге коју обвезник пружа у оквиру своје делатности. Под географским ризиком подразумева се ризик који је условљен географским подручјем на коме је територија државе порекла странке, њеног власника или већинског оснивача, стварног власника или лица које на други начин контролише пословање странке, односно на коме је држава порекла лица које са странком обавља трансакцију. Постоје одређени фактори који одређују да ли поједина земља или географска локација носи виши ризик од прања новца и финансирања тероризма. Ризик странке се утврђује на основу

Управа за спречавање прања новца

сопствених искустава и познавања правила пословања, али је обвезник дужан да примењује ограничења из закона и других прописа којима је регулисано спречавање прања новца и финансирање тероризма. Ризик услуге подразумева неуобичајено пословање странке, пословање које нема економску оправданост, плаћања за услуге за које не постоји одредива тржишна вредност, плаћања за услуге према офшор дестинацијама, набавка робе из земаља у којима се та роба не производи, вишеструке уплате и друге неуобичајене радње. У случају идентификовања других врста ризика, а зависно од специфичности пословања – обвезник проценом треба да обухвати и те врсте ризика. На тај начин обвезник сврстава сваку своју странку у низак, средњи или висок ризик од прања новца и финансирања тероризма. У односу на то у коју категорију ризика је странка сврстана, примењују се поједностављене, опште или појачане радње и мере познавања и праћења странке. Даље треба напоменути да нека од предузећа нису узимали у обзир Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији приликом израде анализе ризика. Приликом израде анализе ризика од прања новца и финансирања тероризма, предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствених услуга као и предузећа за ревизију треба да узму у обзир Националну процену ризика од прања новца у Републици Србији. Национална процена ризика од прања новца и финансирања тероризма, према измењеним и ревидираним ФАТФ препорукама које су усвојене у фебруару 2012. године, представља међународни стандард. Циљ процене ризика јесте да се донесу закључци који сектори у систему једне државе носе потенцијални виши ризик од прања новца, а који нижи, како би држава могла адекватно да одговори на њих и да их смањи или у потпуности елиминише. Ризик се може схватити као функција три чиниоца: претње, рањивости и последице. Претња је лице или група лица, објеката или активности који имају потенцијал да нанесу штету. У контексту прања новца, то подразумева лица која се баве криминалним радњама, средства којима они располажу, окружење у коме се чине претходна кривична дела и у коме се остварују приходи од криминала, њихова величина и обим. Кривична дела са високим степеном ризика за прање новца су: пореска утаја, неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога, злоупотреба службеног положаја. Рањивост обухвата све оне ствари које би се могле искористити у случају претње или делове система који би могли олакшати деловање претње. Рањивост је усредсређеност на чиниоце који представљају слабост у систему спречавања прања новца и финансирања тероризма и систему контроле или на

Управа за спречавање прања новца

извесна својства саме земље. Висок утицај на рањивост система има мали број пресуда за прање новца и некоординирано поступање државних органа. Рачуновође и ревизори носе нешто нижи ризик у нефинансијском сектору. Рад рачуновођа је једна од кључних полуга криминалних структура у процесу прања новца, из разлога што је након учињене криминалне радње било потребно да се кроз књиговодство направи привид легалности за одређене трансакције. Последица се односи на утицај или штету које би прање новца и финансирање тероризма могло имати, односно проузроковати.

Анализом је констатовано да мали број предузећа/предузетника који се бави пружањем рачуноводствених услуга је навео тачан начин утврђивања идентитета странке или стварног власника странке који је страни функционер. Углавном је одговор на ово питање био: „увидом у лична документа“. Управа је стога слала додатна појашњења у којима је захтевала појашњење одговора, објашњавајући начине на које се утврђује да ли је станка или стварни власник страни функционер. С друге стране, пак, предузећа за ревизију су пружила одговоре у складу са Смерницама, односно наводила су да информацију да ли је неко лице страни функционер утврђују на основу изјаве странке, претрагом електронских комерцијалних базе података и др.

Такође, уочена је одређена нејасаноћа код одговора који се односе на анализу ризика странака и примену адекватних радњи и мера. Иако постоје извесна знања о категоријама ризика, посредним контролама је констатовано да није јасан однос категорије ризика од прања новца и финансирања тероризма и примене одређеног степена пажње (односно радњи и мера познавања и праћења странке) која се примењује у односу на странку са тачно одређеном категоријом ризика. Однос између ризика од прања новца и финансирања тероризма и одређене врсте радњи и мера познавања и праћења странке је јасно описан у Смерницама: на низак ризик се примењују поједностављене радње и мере, на средњи ризик се примењују опште радње и мере и на висок ризик се примењују појачане радње и мере.

Даље, уочено је да су предузећа/предузетници за пружање рачуноводствених услуга на питање да ли утврђују стварног власника код странака сврстаних у средњи или висок степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, наводили да немају таквих

Управа за спречавање прања новца

странака. Тим предузећима слата су додатна појашњења, у којима је наведено да без обзира на то што су своје странке сврстали у низак степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, уколико у току пословања анализом ризика њихове странке пређу у виши степен ризика од прања новца и финансирања тероризма, морају утврдити стварног власника странке. Тачније да се у том случају мора поступати у складу са одредбама члана 8. и 28. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма.

Такође се може закључити да су, будући да предузећа за ревизију спроводе редовну обуку својих запослених, њихови одговори на Упитнике били свеобухватнији и квалитетнији, за разлику од предузећа/предузетника који пружају рачуноводствене услуге која ту обуку у великој мери не обављају, па су услед тога одговори нејасни.

Даље је уочено, да предузећа/предузетници који се баве пружањем рачуноводствених услуга, нису схватила у потпуности законску обавезу прописану чланом 44. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, а која се односи на обавезу по којој обвезници, до 15. марта текуће године, сачињавају годишњи извештај о извршеној унутрашњој контроли за претходну годину. Овом законском обавезом обвезници ће, између осталог проверавати да ли је у оквиру њихових предузећа, успостављен систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма на прави начин. Стога ову законску обавезу не треба третирати као испуњавање форме. Напомињемо, да су чланом 11. Правилника о методологији за извршавање послова у складу са Законом о спречавању прања новца и финансирања тероризма прописани сви елементи које овај извештај треба да садржи.

Такође је уочено да знатан број предузећа/предузетника који се баве пружањем рачуноводствених услуга, није сачинило листу индикатора. Из одговора који су достављани Управи за спречавање прања новца, закључујемо да су рачуновође упознате са листом индикатора, али да такву листу нису сачинили, већ су се преко сајта Управе информисали о постојању и садржају исте.

Поред горе наведених уочених нејасноћа што се тиче испуњавања законских обавеза, дошли смо до закључка, да већина предузећа/предузетника који се баве пружањем

Управа за спречавање прања новца

рачуноводствених услуга није схватило, који се све подаци уносе у евиденцију која је прописана чланом 81. став 1. Закона.

Такође, велики број предузећа/предузетника који се бави пружањем рачуноводствених услуга је навело да документацију чува трајно, 5 година или годину дана. Члан 77. Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма, тачно прописује рок чувања документације, а тај рок је 10 година.

Сврха успостављања интерног система за спречавање прања новца код сваког обвезника је изградња таквог оквира који ће омогућити да трансакција или лице за које постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма буду пријављени Управи.

Предуслов за пријаву сумњиве трансакције је успостављање једног таквог оквира: доношење процедура који ће регулисати односе у вези са спречавањем прања новца код обвезника, адекватна примена индикатора, адекватно спроведена анализа ризика странке или пословног односа, адекватна едукација овлашћених лица и употреба индикатора, али и знања и искуства рачуновођа и ревизора у обављању својих делатности. Тек кад се ови услови остваре, можемо очекивати да систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у делу који се односи на рачуновође и ревизоре почне да функционише на прави начин.

Напомињемо да је од немерљивог значаја да обвезници по Закону о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09, 91/10 и 139/2014) уредно извршавају законом прописане обавезе, јер прописно спроведена анализа ризика странке, уредно извршена идентификација странке, као и извршавање осталих одредаба овог закона, игра кључну улогу у евентуалном препознавању трансакција и лица за које постоји основ сумње да се ради о прању новца или финансирању тероризма. Неиспуњавањем предуслова за препознавање таквих трансакција и лица, доводи се, на посредан начин, у питање читав систем за спречавање прања новца и финансирања тероризма у Републици Србији, јер је улога Управе за спречавање прања новца да информације о таквим трансакцијама и лицима, која добија од обвезника, прикупља, анализира и, ако утврди да постоји основ сумње да се ради о

Управа за спречавање прања новца

прању новца и финансирању тероризма, прослеђује надлежним органима. Због тога је веома битно да постоји дисциплина у примењивању одредаба Закона о спречавању прања новца и финансирања тероризма („Службени гласник РС“, бр. 20/09, 72/09, 91/10 и 139/2014) код обвезника.